

Kvinnlig könsstympning, en maktutövning

En kvalitativ studie om kvinnors livskvalité efter könsstympning

FGM, an exercise of power

A qualitative study on women's quality of life after female genital mutilation

Salsabiela Ibrahim

Internationell migration och etniska relationer

Kandidatnivå

15 hp

VT 2023

Handledare: Margareta Popoola

Innehåll

1. Inledning	6
1.1 Syfte och frågeställningar	8
1.2 Avgränsning	8
2. Bakgrund	9
2.1 Olika typer av kvinnlig könsstympning	10
2.2 En traditionell kulturell praxis	12
2.3 Lagen (1982:316)	12
3. Tidigare forskning	13
3.1 Female Genital Mutilation	13
3.2 Kvinnlig Könsstympning i Sverige	14
3.3 Rapporter	15
3.3.1 Könsstympning och normer	15
3.3.2 Kvinnlig omskärelse / Könsstympning i Sverige- En kunskap och forskningsöversikt	16
3.3.3 FGMC “Implementation of the International and Regional Human Rights Framework for the Elimination of Female Genital Mutilation”	17
4. Teorier och teoretiska perspektiv	18
4.1 Stigma	18
4.2 Back stage & Front stage	19
4.3 Heder & Makt	20
5. Metod och Material	22
5.1 Begränsning	22
5.2 Val av metod	22
5.3 Urval och tillvägagångssätt	24
5.4 Bearbetning och datainsamling	25
5.5 Validitet och Reliabilitet	25
5.6 Etiska överväganden	26
6. Informantbakgrund	27
6.1 Kort information om informanterna	27
6.2 Kort presentation av likheter och skillnader mellan mina informantens upplevelse	27
7. Resultat & Analys	29
7.1 Könsstympning och samhället	29
7.2 Könsstympning och orsak till att det finns än idag	31
7.3 Könsstympning och livskvalité	33
8. Resultat och slutsatser	35
9. Vidare forskning	43
10. Referenslista	44
11. Bilaga	46

Förkortningslista

Under denna rubrik följer en lista på förkortningar jag använder mig av i uppsatsen.

FGMC

Förenta nationernas befolkningsfond

WHO

Världshälsoorganisationen

UNICEF

United Nations children's fund

NCK

Nationellt centrum för kvinnofrid

FGM

Female genital mutilation

Abstract

The aim with this essay is to increase knowledge about female genital mutilation by using stories from circumcised women to shed light on the background of the practice's continuation and its consequences for women's quality of life. Through qualitative interviews with women and a theoretical framework that includes concepts of stigma, back stage/front stage, power, and honor, women's experiences of genital mutilation were examined. The results show that women experienced physical, mental, and social consequences of genital mutilation and that there was a strong cultural and social influence on the decision to perform the procedure. The conclusions are that more research is needed to understand and stop female genital mutilation. To combat the phenomenon, it is suggested that education, information, and societal changes be used to increase awareness of the negative consequences of genital mutilation.

Abstrakt

Denna uppsats syftar till att öka kunskapen om kvinnlig könsstympning genom att använda könsstympade kvinnors berättelser för att sedan belysa bakgrunden till ingreppets fortlevnad och dess konsekvenser för kvinnornas livskvalitet. Studiens syfte och frågeställningar kommer att besvaras med hjälp av kvalitativa intervjuer med kvinnor och en teoretisk referensram som inkluderar begreppen stigma, back stage/front stage, makt och heder samt undersöktes kvinnors erfarenheter av könsstympning. Studiens resultat visar att kvinnorna upplever fysiska, psykiska och sociala konsekvenser av könsstympning samt att det finns en stark kulturell och social påverkan på beslutet att utföra ingreppet. Slutsatserna är att det behövs mer forskning för att förstå och stoppa kvinnlig könsstympning. För att bekämpa fenomenet föreslås det att man arbetar med utbildning, information och samhällsförändringar för att öka medvetenheten om de negativa konsekvenserna av könsstympning.

Förord

Jag vill börja med att utbringa ett stort tack till de som har varit en avgörande del av min kandidatuppsats. Min handledare Margareta Popoola och min examinator Kristin Järvstad för er vägledning och feedback som har bidragit till att forma denna uppsats till vad den är idag. Ett tack till Victor Lundberg som hjälpte mig med val av ämnet.

Ett varmt tack till de två modiga kvinnor som är en stor del av min uppsats. Ett stort tack för er öppenhet och ert mod, jag är djupt tacksam för ert bidrag och er tillit. Därtill vill jag tacka min man Jaser, som alltid varit min starka klippa och ständiga stöttepelare som alltid gav mig ovillkorligt stöd och uppmuntran, som gav mig kraft och motivation under hela denna resa. Jag vill också passa på och tack både min familj och vänner för ert stöd och förtroende.

Tack!

1. Inledning

De tog tag i mig och begränsade min rörelse, sedan skar en kvinna av den delen av min kropp. Jag hade ingen aning om varför. Detta var den första chocken i mitt liv: jag visste inte vad jag hade gjort för fel mot dessa gamla kvinnor som jag älskade, att samlas runt mig och skada min kropp på ett sådant sätt och psykologiskt döda min själ.
(intervjuperson Fatima)

3,9 miljoner flickor och kvinnor världen över har enligt UNICEF (2023) blivit utsatta för ett slags ingrepp, femhundra tusen av dem lever i Europa enligt Europaparlamentet. Könstympling är ett ingrepp som bryter mot principerna om jämställdhet och icke-diskriminering på grund av kön. Det kränker rätten att inte utsättas för tortyr och grym, omänsklig eller förnedrande behandling. De viktiga principerna är fysisk integritet samt barnets rättigheter och rätten till ett liv (UNICEF, 2023).

Könstympling innebär att kvinnliga könsorgan skärs bort eller sys ihop. Ingreppet sker på flickor från spädbarnsåldern till 15 års ålder, samt på kvinnor innan de ska gifta sig och under förlossningen enligt UNICEF (2023). Fenomenet kvinnlig könstympling (FGM) är en tradition som utövas i nästan hela världen, men är främst en tradition som finns i Afrika där flickors könsorgan stympas. På grund av en avsevärt ökad migration från afrikanska länder under flera decennier har människor som praktiserat könstymplingen spridit vidare den traditionen till andra länder som de har migrerat till. Fenomenet har blivit internationellt erkänt som en kränkning mot mänskliga rättigheter. Kvinnlig könstympling är ett brott mot universella principer för mänskliga rättigheter oavsett hur det praktiseras, anger UNICEF (2023). Sverige var det första västerländska landet som kom ut med lagen som förbjöd kvinnlig könstympling (1982:316). Det är inte helt klart varför Sverige var det första landet att införa en lag om kvinnlig könstympling. En möjlig förklaring är att Sverige har en lång tradition av att värna om de mänskliga rättigheterna och att skydda individer mot övergrepp och diskriminering. En annan möjlig faktor var det starka engagemanget från kvinnorörelsen och andra organisationer som arbetade för att uppmärksamma problemet med kvinnlig könstympling och utforma en lagstiftning som skulle skydda kvinnor från denna form av övergrepp. Lagen om kvinnlig könstympling i Sverige var ett viktigt steg i arbetet för att skydda kvinnors rättigheter och främja jämställdhet mellan könen skriver. Skillnaden mellan

kvinnlig könsstympning och manlig omskärelse är att med manlig omskärelse tar man bort förhuden från penis av religiösa, kulturella eller medicinska skäl. Det är vanligare och har färre medicinska risker än kvinnlig könsstympning. Sammanfattningsvis kan sägas att kvinnlig könsstympning är en skadlig och kränkande praxis, medan manlig omskärelse är mer accepterad och har lägre risker UNICEF (2023). Oftast hävdas att ingreppen på pojkar och flickor inte är jämförbara. Lagstiftningen (2001:499) gör faktiskt en tydlig distinktion mellan könsstympning av kvinnor och omskärelse av pojkar. I förarbetena till lagen om omskärelse av pojkar nämns att omskärelse av pojkar inte strider mot barnkonventionen, till skillnad från könsstympning av kvinnor. Det står dock inte närmare förklarat vilka grunder som ligger bakom detta ställningstagande NCK-rapport (2011, s 56).

Jag har valt det här ämnesområdet eftersom kvinnlig könsstympning har en koppling till forskningsområdet IMER (International Migration and Ethnic Relations). Kvinnlig könsstympning är en fråga som är sammankopplad med migration, liksom med kultur och mänskliga rättigheter. Det handlar om praktiker som har spridit sig i samband med att människor har emigrerat till andra länder. Frågor som rör invandring, traditioner och den etniska tillhörigheten är aktuella i IMER och den politiska debatten. Kvinnlig könsstympning är ett brett område som knyter samman de aktuella debatterna såsom mänskliga rättigheter, antidiskriminering, politik och inte minst den globala spridningen av etniska grupper som praktiserar ingreppet. IMER-forskningen omfattar olika ämnesområden, men i detta fall fokuserar jag på hur IMER-forskningen tar in jämställdhetsfrågan hos de etniska grupper, alltså minoritetsgrupper som tar med sig traditioner till andra länder såsom historiker och IMER forskaren Anders Wigerfelt (2010) nämnde. Därtill påverkas samhället som de etniska grupperna har emigrerat till, när det gäller spridningen av en sådan praxis. Sammanfattningsvis är kvinnlig könsstympning en praxis som är vanlig i vissa delar av världen. Det är en komplex fråga som involverar kulturella, sociala och politiska faktorer. Forskning inom IMER-området har inriktats hur invandring och globalisering påverkar kvinnlig könsstympning och hur olika samhällen hanterar denna praxis. Det finns också forskning som undersöker hur kvinnlig könsstympning påverkar immigrantkvinnors hälsa, psykiska välbefinnande och integration i nya samhällen. I Sverige har man tagit frågan om könsstympning på stort allvar. Könsstympningen är en allvarlig maktutövning över kvinnors kroppar. Oavsett lagen som vi har idag i Sverige och att könsstympningen är internationellt erkänd som en kränkning mot flickors och kvinnors rättigheter så praktiseras ingreppet än idag. Begreppet "kvinnlig omskärelse" används ofta som en eufemism för att beskriva kvinnlig könsstympning. Många

människor anser att begreppet "kvinnlig omskärelse" är missvisande eftersom det inte beskriver den allvarliga skada som orsakas av denna praxis. Kvinnlig könsstympling är en term som bättre beskriver ingreppet. "Kvinnlig könsstympling" avser varje förfarande som involverar partiell eller total borttagning av de yttre kvinnliga könsorganen (Unicef, 2023 & World Health Organization 2022). Kvinnlig könsstympling kan också kallas kvinnlig omskärelse eftersom man klipper bort kvinnans könsorgan. Dessutom heter det på engelska "cut" eller "FGM" som står för "Female genital mutilation" (ibid). I min undersökning kommer jag att använda mig av både kvinnlig omskärelse och kvinnlig könsstympling.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet är att med hjälp av könsstympade kvinnors berättelser öka kunskapen om bakgrunden till ingreppets fortlevnad och dess konsekvenser för kvinnornas livskvalitet. Dessutom vill jag hitta förslag för att stoppa dessa ingrepp i framtiden med hjälp av tidigare forskning som jag tar upp i min studie.

För att kunna nå mitt syfte kommer jag att utgå från följande frågeställningar:

- Hur motiveras könsstympling för de som har utsatts för ingreppet?
- Hur påverkar könsstympling kvinnors levnadsförhållanden och livskvalitet?
- Vilken roll spelar familjens åsikter för genomförandet av ingreppet?

1.2 Avgränsning

Jag valde att avgränsa mig till kvinnor som lever i Sverige idag och som själva har blivit könsstympade när de var barn innan de kom till Sverige. Dessa kvinnor kommer från Västafrika och är mellan 25 – 35 år. I min undersökning fokuseras det på levnadsförhållanden, livskvaliteten och konsekvenserna som kvinnan upplever under och efter ingreppet.

2. Bakgrund

Kvinnlig omskärelse har funnits i mer än 2000 år och är således en mångårig tradition och kulturell sedvänja, som gått i arv från generation till generation i många av de länder och samhällen där kvinnlig omskärelse fortfarande tillämpas idag. Kvinnlig omskärelse utförs vanligtvis av en äldre kvinna i samhället eller en traditionell healer (en person som genomför omskärelse på barn), men det finns en ökad benägenhet för vårdpersonal att utföra insatsen, så kallad medikalisering (FGMC 2014 & UNICEF 2023). I Sverige har fenomenet uppmärksammat samhället eftersom den kränker barn och kvinnans rättigheter. Könstympling fungerar oftast som en självförstärkande social konvention och som en social norm som upprätthålls av individer och familjer i en gemenskap. Befolkningen i ett land som utövar könstympling är av tron att deras samhälle kommer att införa sociala sanktioner mot dem, det vill säga eventuellt utanförskap från samhället om de inte upprätthåller traditionen med kvinnlig omskärelse (Socialstyrelsen 2022 & FGMC 2014). Andra tror att kvinnlig könstympling är ett sätt att göra kvinnan redo för äktenskap, att det håller flickan ren och att hon då inte kan begå någon slags sexuell handling. Detta görs enligt dessa etniska grupper som utförs kvinnlig könstympling, för att flickan ska behålla oskulden innan äktenskapet.

Dessutom finns det en viss sammankoppling mellan utförandet av kvinnlig omskärelse och övergången från barndomen till att komma in i samhället som en vuxen kvinna (Ibid.). Fokuset i studien är kvinnlig könstympling, men jag vill även betona varför man inte kan jämföra det med pojkarnas omskärelse. Kvinnlig könstympling och mäns omskärelse är två olika praxis med olika syften och konsekvenser. Kvinnlig könstympling är en skadlig praxis som innebär att en kvinna opereras för att ta bort delar av sitt yttre könsorgan. Detta görs ofta utan bedövning och kan orsaka allvarliga fysiska, psykologiska och sexuella problem. Detta görs ofta av kulturella eller religiösa skäl och anses vara en mindre invasiv procedur (Ibid.) Manlig omskärelse har visat sig minska risken för vissa sexuellt överförbara sjukdomar, men det finns också vissa risker och nackdelar med proceduren. Det är därmed viktigt att notera att dessa två praxis inte kan jämföras rakt av och att kvinnlig könstympling är ett mycket allvarligare problem än mäns omskärelse (Ibid.).

Sammanfattningsvis är skillnaden mellan kvinnlig könstympling och manlig omskärelse att den förstnämnda är en praxis som innebär att skära bort delvis eller helvis av könsorganen utan

bedövning, vilket för med sig allvarliga fysiska och psykiska hälsoproblem. Den sistnämnda innebär att man avlägsnar en liten del förhuden från penis, vilket är en mindre invasiv procedur och medför vanligtvis färre hälsoproblem än kvinnlig könsstymning enligt Socialstyrelsen (2022).

2.1 Olika typer av kvinnlig könsstymning

Den första typen är borttagning av förhuden av klitoris, det vill säga skärning av klitorisens över hud, vilket kan åtföljas av partiell eller total skärning av klitoris.

Den andra typen är borttagning av förhuden och klitoris, samt skärning av blygdläpparna

Den tredje typen är ett partiellt eller fullständigt avlägsnande av alla yttre kvinnliga könsorgan, och suturering eller förträngning av öppningen vaginalt.

Den fjärde typen oklassificerad, till exempel ett hål eller annat, genom att bränna klitoris och vävnaderna runt den, skrapa vävnaderna runt slidöppningen, skära av slidan eller placera frätande ämnen i slidan för att orsaka blödning, eller föra in vissa örter i slidan i syfte att dra åt eller förtränga den. Den första och andra typen av kvinnlig könsstymning är de vanligaste typerna av kvinnlig könsstymning i Egypten, medan den tredje typen är den vanligaste i Somalia och Sudan. (se bild 1)

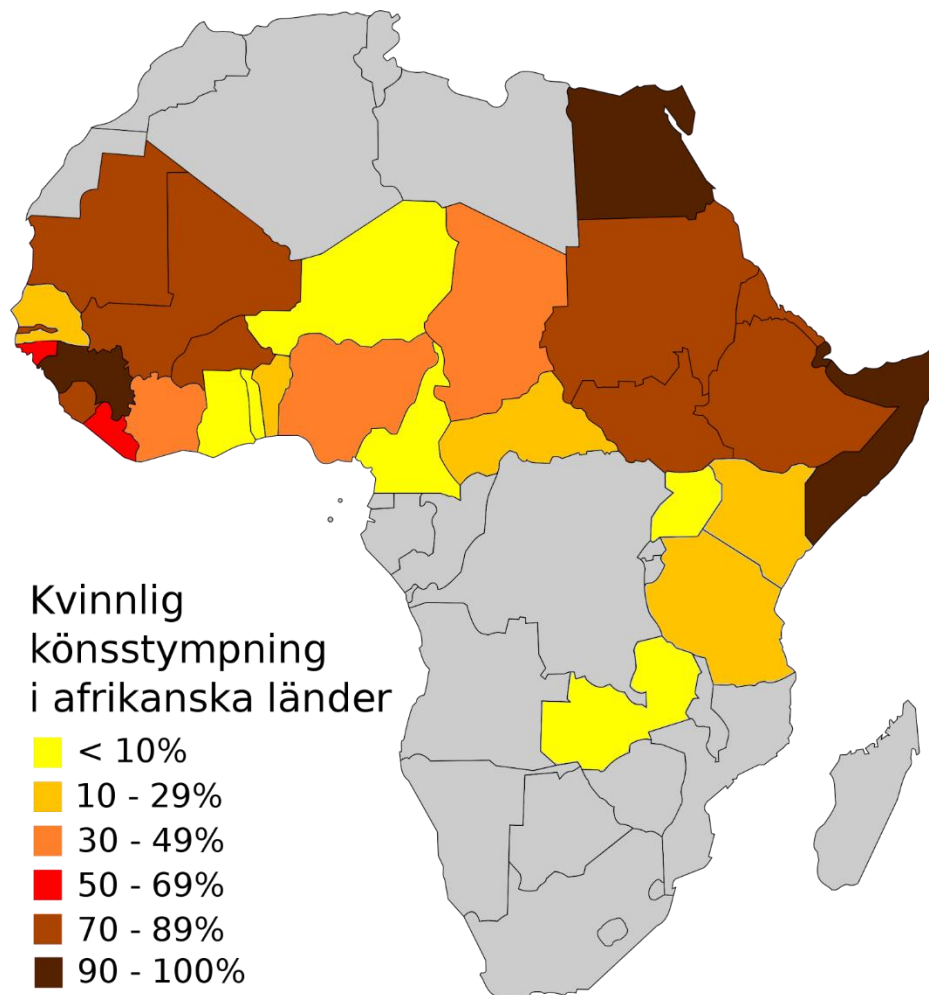

Bild 1: Karta över länder som kan praktisera könsstympningen av kvinnor:

Det är omöjligt att säga hur utbredd kvinnlig könsstympning är i Sverige enligt UNICEF (2023). Över hela världen uppskattas det att cirka 3.9 miljoner kvinnor och flickor har genomgått ingreppet. Kvinnlig könsstympning är framför allt utbredd i stora delar av Afrika. Fenomenet finns även i mindre utsträckning på Arabiska halvön och i Sydostasien (UNICEF 2023). Enligt UNICEF (2023) har kvinnlig könsstympning inget med religion att göra. Fenomenet är över 2000 år gammalt och nämns inte i några religiösa skrifter, även om förespråkare ibland argumenterar för ingripandet utifrån tolkningar av dessa. Kvinnlig könsstympning praktiseras både bland kristna och muslimer, samt flera andra religiösa grupper. World Health Organization (2022) nämner också att övergreppet oftast utförs när flickan är mellan 4 och 10 år. Detta kan dock variera mycket, särskilt i länder där kvinnlig könsstympning är olaglig. För vissa sker interventionen under puberteten, för andra strax före äktenskapet. Vissa utsätts för könsstympning redan i spädbarnsåldern, även om detta verkar vara relativt sällsynt (UNICEF 2023). I de befolkningsgrupper där kvinnlig könsstympning sker förknippas

det med idealet om den goda, rena kvinnan. Det ses som en garanti för att kvinnan är oskuld, och samtidigt är könsorganens släta yta ett estetiskt ideal. Dessutom menar vissa att kvinnlig könsstympning ökar mannens njutning vid samlag, samtidigt som kvinnans njutning minimeras och därigenom tros man kunna undvika att kvinnan blir "promiskuös"(Ibid.).

2.2 En traditionell kulturell praxis

Begreppet kvinnlig könsstympning eller på engelska "female genital mutilation (FGM)" är ett begrepp för alla ingrepp som involverar partiell eller total borttagning av de yttre kvinnliga könsorganen samt andra former av skador på kvinnliga könsorgan utan medicinsk orsak.

Kvinnlig omskärelse förekommer traditionellt särskilt i västra och nordöstra regioner av Afrika, länder i Mellanöstern och vissa asiatiska länder. År 2016 uppskattades det att 200 miljoner flickor och kvinnor världen över har utsatts för könsstympning och lever med dess konsekvenser. Kvinnlig könsstympning utförs främst på unga flickor (från spädbarnsåldern till 15 års ålder), men ibland även på vuxna kvinnor enligt UNICEF (2023) och World Health Organization (2022). Det finns ingen hälsovinst av att utföra kvinnlig könsstympning. Utan tvärtom finns det många komplikationer, som typiskt sett delas in i omedelbara komplikationer som blödning, infektion, död och långvariga komplikationer som urineringsproblem, förlossningssvårigheter, menssvårigheter, ångest mm enligt Socialstyrelsen (2022). Enligt de organisationer som jag har använt mig av i inledning avsnittet, så har de nämnt att könsstympningen har knutits samman med religionen, men inget som styrker det.

2.3 Lagen (1982:316)

Den svenska lagen som förbjuder kvinnlig könsstympning har kommit för att bekämpa det ingreppet mot flickor. Det som praktiserar det ingreppet kan få upp till tre års fängelse eller mer beroende på de omständigheterna som förövare har begått mot offren.

1 § Ingrepp i de kvinnliga yttre könsorganen i syfte att stympa dessa eller åstadkomma andra bestående förändringar av dem (könsstympning) får inte utföras, oavsett om samtycke har lämnats till ingreppet eller inte. Lag (1998:407).

2 § Den som bryter mot 1 § döms till fängelse i lägst två och högst sex år.

Är brottet med hänsyn till omständigheterna mindre grovt, döms till fängelse i högst fyra år.

Är brottet grovt, döms till fängelse i lägst fem och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om könsstympningen är särskilt omfattande eller om gärningen har orsakat livsfara eller allvarlig sjukdom eller om gärningsmannen i annat fall har visat synnerlig hänsynslöshet.

För försök, förberedelse och stämpling samt för underlåtenhet att avslöja eller förhindra brott döms det till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken. Lag (2017:333).

3. Tidigare forskning och rapporter

I detta avsnitt kommer jag att presentera tidigare forskning och rapporter som har relevans för mitt val av ämne. Jag har valt dessa studier med omsorg för att belysa olika aspekter av kvinnlig könsstympning och dess samband med våld.

3.1 "Female Genital Mutilation"

Jag använder en akademisk artikel av Sara Johndotter från 2022.

Artikeln "Female Genital Mutilation" diskuterar olika aspekter av kvinnlig könsstympning (FGM), inklusive terminologi, medicinska konsekvenser, motiv, historia, lagstiftning, kulturell förändring och aktuella debatter kring praktiken. Johndotter undersöker historien, samhällsliga implikationer och kontroverser relaterade till kvinnlig könsstympning. Johndotter nämner i sin text att världshälsoorganisationen (WHO) definierar kvinnlig könsstympning som icke-medicinska ingrepp som förändrar eller påverkar de yttre kvinnliga könsorganen. Johndotter Sara (2022). WHO har klassificerat kvinnlig könsstympning i fyra typer baserat på omfattningen av förändringen, allt från partiellt avlägsnande till mer invasiva ingrepp. Därtill beskriver Johndotter de omedelbara och långsiktiga medicinska komplikationerna förknippade med kvinnlig könsstympning, inklusive smärta, blödning, risk för infektion, svårigheter med urinering och psykologiska problem. Inverkan på sexuell funktion och psykiskt välbefinnande diskuteras. Könsstympning praktiseras i över 30 länder, främst i Afrika och Asien, med olika motiv. Utövningarna kan ses som religiösa, relaterade till vuxenlivet eller kopplade till föreställningar om sexualitet och fertilitet. Kvinnlig

könsstympning anses ofta vara "kvinnoaffärer" och utförs av kvinnor inom familjer. Dessutom nämner Johndotter (2022) att ursprunget och spridningen av olika former av kvinnlig omskärelse är fortfarande osäker på grund av bristen på definitiva historiska källor. Det finns olika teorier, inklusive sådana som rör kyskhet, social balans och patriarkalt förtryck av kvinnor. Artikeln belyser begränsningarna i dessa förklaringar. Därtill beskriver Johndotter att många afrikanska länder har infört lagar mot könsstympning under de senaste decennierna. I vissa västländer har lagar antagits för att ta itu med kvinnlig könsstympning bland invandrargrupper. Men debatten fortsätter om effektiviteten av kriminalisering och dess potentiella inverkan på kulturell förändring. Dessutom migration från länder som utövar kvinnlig könsstympning till västländer har lett till diskussioner om kulturell förändring bland invandrargrupper beskriver Johndotter. Texten diskuterar också utmaningarna i sjukvårdens möten för kvinnor som genomgått könsstympning och behovet av kulturellt känslig vård Johndotter (2022).

3.2 "Kvinnlig könsstympning i Sverige"

För att fördjupa min förståelse av hur myndigheter hanterar kvinnlig könsstympning i Sverige har jag använt mig av en uppsats av Anna Djurberg och Thérèse Kodjo (2020). Denna studie som heter "Kvinnlig könsstympning i Sverige" ger en värdefull inblick i hur myndigheterna arbetar med att hantera detta övergrepp. Genom att använda denna studie kan jag bättre förstå hur det offentliga systemet reagerar på problemet och det kompletterar mitt arbete på ett bra sätt.

Anna Djurberg och Thérèse Kodjo (2020) har undersökt kvinnlig könsstympning i Sverige ur ett myndighetsperspektiv. Deras syfte var att undersöka könsstympning, hur myndigheten arbetar med det övergreppet och hur medierna hanterar det fenomenet i sociala medier.

Djurberg & Kodjo (2020) fokuserar på hur myndigheter hanterar ett ärende med könsstympning och hur lagarna fungerar. Därtill fokuserar de på att ge en överblick av skillnaden mellan kvinnlig omskärelse och mäns omskärelse för att kunna bygga på deras studie om könsstympning. Detta för att belysa hur skadligt det är för kvinnans hälsa både under ingreppet och långsiktigt. Till hjälp har Djurberg & Kodjo utgått från hedersförtryck och våld mot kvinnan. Bland annat har Djurberg & Kodjo (2020) analyserat deras undersökning med hjälp av genusperspektivet och radikalfeminism.

Ta vilken förklaring som helst – tradition, heder eller religion – man kommer alltid tillbaka till synen på vad är en flicka är och de mekanismer som används för att kontrollera hennes kropp och liv. säger Bayan Nasih, länsstyrelsen i Östergötlands län (Djurberg & Kodjo 2020, s 33).

3.3 Rapporter

3.3.1 Könsstympning och normer

Nationellt centrum för kvinnofrid (2011) skriver i sin rapport *Könsstympning och normer* om hur heder och normer har en roll i könsstympning.

Kvinnlig könsstympning är en brutal och omänsklig praxis som innefattar en skada av kvinnans blygdläppar eller klitoris av icke-medicinska skäl. Detta ingreppet sker oftast innan puberteten på yngre flickor som kan ha förödande fysiska och psykiska konsekvenser för resten av livet. Könsstympning är en form av våldsutövning som kränker de mänskliga rättigheterna grovt enligt Nationellt centrum för kvinnofrid (2011).

Anledningen till könsstympningen är inte endast en fysisk handling, utan det har även med en form av könsbaserat våld. Denna handlingen har i djupet med patriarkala strukturer att göra, varav kvinnors sexualitet blir kontrollerad. Det utförs av diverse kulturella och etniska grupper som existerar flera delar i världen på grund av religion, tradition men även de sociala normerna.

Många som utövar könsstympning på kvinnor baseras på vissa sociala normer som existerar i deras samhälle. Ett sådant exempel är att efter att en kvinna har genomgått könsstympning så anses hon vara mer passande acceptabel för äktenskap. Detta kan då resultera till att det skapar ett tryck för familjer att utföra det på sina döttrar för att försäkra att deras sociala status kvarlever i samhället enligt Nationellt centrum för kvinnofrid (2011).

Traditionen är även en stark faktor för normerna i samhället som utövar handlingen. De sociala normerna kan kvarleva genom generationer, vilket människorna håller hårt för att kunna följa traditionen. Många samhällen har även synen på att man kontrollerar kvinnors sexualitet, samt att de kommer vara med mer sannolikhet "troende" mot sina partners då man inte längre kan uppnå njutning på samma sätt enligt Nationellt centrum för kvinnofrid (2011).

3.3.2 Kvinnlig omskärelse / könsstympling i Sverige - en kunskaps- och forskningsöversikt

För att få en riktigt djup förståelse av ämnet kvinnlig könsstympling i Sverige har rapporten *Kvinnlig omskärelse / könsstympling i Sverige - en kunskaps- och forskningsöversikt* från Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK, 2011) använts i följande undersökning. Den ger en omfattande översikt över forskningen och debatten om ämnet. Genom att använda dessa källor kan jag verkligen fördjupa mig i praxisen av kvinnlig könsstympling och förstå dess konsekvenser på ett mer ingående sätt.

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) vid Uppsala universitet skrev en rapport om kvinnlig omskärelse i Sverige 2011. Rapporten syftar till att kartlägga svensk forskning och debatt om kvinnlig omskärelse samt att teckna en bild av praktikens uttryck och förekomst i Sverige i dag. Målet är att öka kunskapen om kvinnlig omskärelse och dess sociala och medicinska konsekvenser för att på så sätt skapa förutsättningar för ett välgrundat preventivt arbete och ett bra bemötande. Rapporten lyfter fram centrala teoretiska perspektiv och diskuterar tongivande internationell forskning. Rapporten är inte avsedd att analysera dokument producerade av myndigheter, utan syftet är att presentera forskningens definitioner och problembeskrivningar (NCK 2011, s 10). Kvinnlig omskärelse har diskuterats sedan slutet av 1970-talet och har ofta blivit använd som ett exempel på en kulturell praktik som är oacceptabel. Forskare, aktivister och professionella har dock intagit en mer nyanserad och välgrundad hållning till praktiken. Ensidiga fördömanden fungerar inte som en bra utgångspunkt för förebyggande kampanjer eller för professionella som redan möter omskurna kvinnor och flickor. Forskningsfältet är uppdelat mellan dem som verkar inom olika områden och som har olika perspektiv på kvinnlig omskärelse (NCK 2011, s 64). Frågan om kvinnlig omskärelse har diskuterats i trettio år och har väckt starka reaktioner. Forskare och aktivister har intagit en mer nyanserad hållning till dessa praktiker. Det forskningsfältet är uppdelat mellan dem som verkar inom den globala FGM-diskursen och dem som är kritiska till den. En studie visar att en grupp omskurna kvinnor får 17,5 poäng lägre än en kontrollgrupp av icke-omskurna kvinnor på en skala där maxpoängen är 280. I rapporten presenteras en studie där det gav att 69,5 procent könsstympade kvinnor upplevde att de hade sexuella problem, medan siffran för de icke-omskurna kvinnorna låg på 64 procent (NCK 2011, s 52). NCK (2011) beskriver att det är viktigt att tolka forskningsresultat på ett nyanserat sätt och att inte dra förhastade slutsatser.

Sammanfattningsvis handlar texten om att flickor som riskerar att genomgå eller har genomgått omskärelse kan påverkas både psykologiskt och fysiskt av ingreppet och att det finns ett behov av mer forskning inom området. Det är också viktigt att flickorna erbjuds bästa möjliga bemötande i det svenska samhället och att forskningen bidrar med kunskapsunderlag. Det behövs också forskning kring hur redan omskurna flickor och unga kvinnor påverkas av diskussionen om kvinnlig omskärelse i Sverige, och hur de uppfattar sin kropp i relation till genus ideologier (NCK 2011, s 64)

3.3.3 Implementation of the International and Regional Human Rights Framework for the Elimination of Female Genital Mutilation

För att få en bättre förståelse av det internationella perspektivet på kvinnlig könsstympning har jag tagit hjälp av en rapport från Female Genital Mutilation Coalition (FGMC, 2014). Rapporten som heter *Implementation of the International and Regional Human Rights Framework for the Elimination of Female Genital Mutilation* ger en djupare inblick i hur olika organisationer och internationella organ arbetar för att eliminera kvinnlig könsstympning. Genom att använda denna källa kan jag få en bredare bild av ämnet i ett globalt sammanhang. Att bara ha lagar mot FGM är inte tillräckligt för att förändra sociala beteenden. En mer omfattande och holistisk strategi som inkluderar mänskliga rättigheter är nödvändig. En sådan strategi betonar regeringens ansvar att säkerställa att kvinnor och flickors mänskliga rättigheter uppfylls (FGMC 2014, s 2). FN och WHO har båda antagit resolutioner som uppmanar regeringar att vidta åtgärder för att avskaffa FGM. Det finns också regionala organisationer som arbetar för att avskaffa FGM, till exempel Afrikanska unionen och Europeiska unionen. Enligt FGMC Humanrights (2014) är könsstympning ett kränkande brott mot kvinnor och flickor. De nämner i sin rapport om de olika uppfattningar som könsstympningen kommer ifrån. I FGMC (2014) rapporten vill de belysa hur viktigt det är att nå kunskapen för att bekämpa könsstympningen. Med hjälp av kunskap och regeringens, samt organisationernas insatser anser FGMC (2014) att de kommer att bekämpa kvinnlig könsstympning (FGMC 2014, s 8).

Female Genital Mutilation (FGM) is the practice of partially or totally removing the external female genitalia or otherwise injuring the female genital organs for non-medical reasons. It is often believed to be a requirement for marriage and necessary to control women's sexuality. FGM is a reproductive health and human rights concern

that has devastating short-term and long-term impacts on the lives of women and girls. The procedure is risky and life-threatening for the girl both during the procedure and throughout the course of her life. FGM is considered a harmful practice and a form of violence against women.

I rapporten belyses också bekämpningen av könsstympning, men att det finns kvar än idag och att ingreppet kan praktiseras på vården eller hos privata kliniker.

This focus may have unintentionally promoted the ‘medicalization’ of the practice, with the result that it is increasingly being performed by medical professionals (whether in public or private clinics, homes or elsewhere) rather than by traditional practitioners, FGMC (2014)

FGMC:s forskning belyser de negativa effekterna av kvinnlig könsstympning på kvinnor och dess skadliga konsekvenser. Deras synlighet på sociala medier, som framhävs i studierna, bidrar till att öka medvetenheten om denna praxis och dess konsekvenser. Denna ökade synlighet stöds av organisationer som prioriterar bekämpningen av kvinnlig könsstympning. Dessa organisationer insatser är inriktade på att skydda kvinnor och flickor mot denna praxis och dess förekomst, vilket framhävs i FGMC:s rapport.

4. Teorier och teoretiska perspektiv

I detta avsnitt kommer jag att förklara de teoretiska ramverken jag har valt och varför de är relevanta för min uppsats. Dessa teorier hjälper mig att belysa olika aspekter av sambandet mellan kvinnlig könsstympning och våld mot kvinnor samt besvara specifika frågeställningar.

4.1 Stigma

Erving Goffmans teorier om stigma är viktiga för min uppsats eftersom de hjälper mig att förstå hur människor som drabbas av kvinnlig könsstympning kan stigmatiseras och påverkas i sina sociala interaktioner. Genom att använda Goffmans teori kan jag undersöka hur stigmat kring könsstympning påverkar individers självbild och dess koppling till våld mot kvinnor. Det ger

mig en djupare förståelse för de sociala mekanismerna bakom stigmat och dess påverkan på offren för könsstympning.

Erving Goffman (2011) definierade klassisk stigma som ett attribut som är djupt misskrediterande. Ett misskrediterat attribut kan lätt urskiljas, såsom ens hudfärg eller kroppsstorlek, eller kan döljas men ändå misskrediteras om det avslöjas, såsom ens brottsregister eller kämpar med psykisk ohälsa. Enligt Goffman (2011) är stigma begreppet en teoretisk utgångspunkt som används för att beskriva en process som sker när en individ eller grupper av människor blir avvikande från den sociala normen. Stigmatisering handlar om att de avvikande individer eller grupper av människor blir negativt märkta av samhället och utsätts för diskriminering och fördomar. Detta kan ske på grund av faktorer som kön, etnicitet, sexuell läggning, funktionsnedsättning eller sjukdom. Stigmatisering kan leda till allvarliga konsekvenser för de som drabbas, eftersom det kan bidra till social isolering, minskad självkänsla och försämrad hälsa (Goffman 2011, s 9–10).

Enligt Erving Goffman är tribal stigma en form av social stigma som uppstår när en person tillhör en grupp vilken anses vara mindre värd eller mindre utvecklad än andra grupper. Detta kan bero på faktorer som etnicitet, nationalitet eller religion. Goffman menar att tribala stigma kan leda till att personer som tillhör dessa grupper upplever social isolering, fördomar och diskriminering från andra grupper i samhället. Det kan medföra att personerna ifråga känner sig mindre värda och att deras självkänsla och självbild påverkas negativt (Goffman 2011, s 12–14).

4.2 Back stage & Front stage

Goffmans teatermetafor ger oss en ram att undersöka hur könsstympning och dess praktisering kan variera beroende på om det utförs offentligt eller privat. Vi kan använda detta perspektiv för att utforska hur de inblandade agerar och anpassar sig till olika sammanhang, samt hur dessa roller påverkar sambandet mellan könsstympning och våld mot kvinnor. Goffmans teori hjälper oss att analysera hur de offentliga och privata sfärerna kan påverka och förklara varför vissa beteenden uppvisas.

Erving Goffman presenterade sin bok *The Presentation of the Self in Everyday Life* (1959) som efter cirka 30 år ansågs vara en av de mest inflytelserika böckerna inom sociologi, enligt

International Sociological Association. Goffman introducerar metaforen "teater", som erbjuder ett sätt att förstå social interaktion och mänskligt beteende, som illustrerar de olika beteenden som människor ägnar sig åt varje dag. Dessa beteenden utgör en del av det dramatiska perspektivet inom sociologin (Goffman 1959/2014). Goffman menar att människor använder sig av sociala roller och identiteter för att navigera i samhället. Han argumenterar för att människor ofta spelar roller och använder sig av "masker" för att anpassa sig till sociala situationer och för att skapa en viss bild av sig själva för andra människor. Därtill menar Goffman att vi varje dag "spelar roller" på scenen. Individerna utför en viss roll för publiken framför sig och ser deras reaktioner och utifrån deras reaktion styr han vilken roll han eller hon spelar. Goffman menar att vi känner oss själva och andra genom de roller vi spelar med maskerna vi bär (Goffman 1959/2014). Detta perspektiv är ett erkännande av att social interaktion påverkas av den tid och plats där den äger rum såväl som den närvarande "publiken" som bevittnar det. Det bestäms också av de delade kulturella värderingar, normer, övertygelser och praxis i den sociala gruppen eller det språk som det talas på (Goffman 1959/2014).

4.3 Heder & Makt

Jag har valt att inkludera Börjesson och Rehns bok *Makt* (2017) för att fördjupa min analys av begreppen heder och makt. Boken ger en inblick i hur makt används för att upprätthålla traditionella värderingar och normer kring heder. Genom att diskutera begreppen heder och makt i ett kontextuellt sammanhang ger Börjesson och Rehn mig möjligheten att förstå hur dessa faktorer kan påverka beslutet att utföra könsstympning samt hur det kan vara kopplat till våld och kontroll över kvinnor. Genom att koppla deras teoretiska perspektiv till mitt ämne kan jag belysa hur heder och makt spelar en roll i kvinnlig könsstympning och hur detta kan relatera till våld mot kvinnor.

Begreppet heder definieras som en mekanism för att upprätthålla familjens anseende och goda rykte. Begreppet representerar de traditionella normer och värderingar som familjemedlemmarna följer, och som har förts vidare genom generationer enligt den statliga hemsidan för Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (Vad är våld och förtryck 2023). Hedersförtryck är en företeelse där kvinnliga och manliga familjemedlemmar agerar mot en kvinna eller flicka från samma familj. Dessa handlingar motiveras ofta av avsikten att förhindra kvinnan eller flickan från att begå handlingar som anses omoraliska,

såsom äktenskapsbrott eller olagliga relationer. Inom vissa etniska grupper betraktas könsstympning som en symbol för renhet hos kvinnor och flickor och praktiseras för att undvika att familjen hamnar i vanrykte (Vad är våld och förtryck 2023). Informationen presenteras som en allmän sammanfattning och tolkning av ämnet enligt tillgängliga källor på hemsidan. Denna organisation ger information om vad hedersrelaterat våld och förtryck innebär och hur det påverkar människor.

När det gäller källorna som används är regeringens proposition (2019/20:131): och här förklaras det att hedersrelaterat våld och förtryck är ett stort problem i samhället och det betonas vikten av att motverka det. Den andra källan är nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (Skr. 2016/12:10): och denna strategi lyfter fram hur viktigt det är att ta hänsyn till hedersnormer i arbetet mot våld mot kvinnor och att förbygga hedersrelaterat våld och förtryck. Dessa källor används för att förenkla och ge en mer förståelig bild av vad hedersrelaterat våld och förtryck innebär och vilka åtgärder som vidtas för att bekämpa det.

Makt är ett sätt att utöva en kontroll över andra, baserat på individens status (Börjesson & Rehn 2017 s 17). Traditionellt har kvinnor betraktats som den mer sårbara parten i relationen. Män tillämpar olika strategier för att utöva inflytande över kvinnor, exempelvis genom att visa aggressivitet och signalera dominans. Detta resulterar i att kvinnan känner sig otrygg och stärker mannens överordnade position (Ibid. s 11–12).

Våld är kopplat till tvång, men det finns många former av tvång som på sin höjd bygger på hotet om symboliskt våld (Börjesson & Rehn 2017, s 13).

Börjesson och Rehn skriver i sin bok *Makt* om det subtila tvånget som är ett sätt som gör att individen tvingas att följa de reglerna som reglerats i den miljö där individen befinner sig (Ibid. s 13). Flickorna och kvinnorna blir subtilt tvingade till att utstå övergrepp eftersom de befinner sig i ett samhälle som är byggt på det sättet, där traditioner och författningar om könsstympningen har funnits sedan länge (UNICEF, 2023). Detta för att övervaka och kontrollera flickorna och kvinnorna (Börjesson & Rehn 2017, s 13).

Sammanfattningsvis har Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (2023) och Börjesson m.fl. (2017) i sin definition av hedersförtryck, fokus på hur makt och kontroll kan

användas för att upprätthålla sociala normer och förväntningar kring heder och skam. Börjesson m.fl. (2017) diskuterar hur hederskultur kan användas som ett verktyg för att utöva makt och kontroll över kvinnor och flickor, och hur det kan leda till våld och övergrepp. På samma sätt betonar Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (2023) om hur hederskultur kan användas för att kontrollera och begränsa en persons beteende och val, och hur detta kan leda till våld och övergrepp.

5. Metod och Material

I detta avsnitt presenterar jag metodiska tillvägagångssätt, urval, datainsamling samt begränsning. Följande avsnitt disponeras på följande vis: (1) Begränsningen (2) Val av metod, (3) Urval och tillvägagångssätt och (4) Bearbetning och datainsamling.

5.1 Begränsningen

Trots försök att inkludera en större grupp av kvinnor, valde endast två kvinnor att medverka i intervjuerna. Detta tolkas som en begränsning av studien, eftersom urvalet av deltagare inte var så omfattande som jag hoppades på. Denna begränsning kommer att påverka generaliserbarheten av resultaten, men samtidigt ger de två kvinnorna en värdefull insikt och perspektiv som bidrar till ökad förståelse av ämnet.

5.2 Val av metod

För att uppnå ett gediget resultat av en högkvalificerad undersökning kan man använda sig av en specifik metod eller en kombination av flera metoder beroende på undersökningens ändamål. Jag kommer att undersöka och reflektera kring tanken bakom könsstympning hos etniska grupper samt belysa orsaken till att könsstympningen finns än idag oavsett lagstiftning som förhindrar dessa ingrepp. Därmed kommer jag att undersöka frågor som berör kvinnans

livskvalitet. Till detta valde jag att utgå från en kvalitativ metod genom att intervjua kvinnor som har utsatts för könsstympning.

Det ger mina informanter möjlighet att öppet berätta om sina upplevelser och samtidigt skapa en bekväm atmosfär. Genom att genomföra kvalitativa intervjuer, ger det mig även möjlighet att uppmärksamma kroppsspråk samt få svar på mina intervjufrågor. Informanternas berättelser och kroppsspråk observeras och presenteras i sin tur vidare till er som läsare i följande studie. I min studie har fallstudiedesign valts som undersökningsdesign för att ge en djupgående förståelse av det specifika fenomenet. Genom att tillämpa Patels (2003) teori om fallstudier skapas en djupgående perspektivbild av informanternas upplevelser som undersöker ett särskilt fall, vilket i detta fallet är mina två informanternas erfarenheter av könsstympning. Patel betonar även betydelsen av att fånga det kontextuella och unika inom varje fall (2003). Detta har möjliggjort en mer förstående bild av fenomenet vi undersöker.

Under mina intervjuer valde jag att utgå från olika steg i syfte att uppnå så öppna svar som möjligt och samtidigt inte riskera att få mina informanter att känna sig obekväma eller otrygga. Intervjuerna inleddes bland annat med att informera deltagarna om att de alltid hade rätt att avbryta eller hoppa över en fråga vid önskemål. I början av mina intervjuer presenterade jag mig själv samt syftet med min undersökning. Detta för att underlätta mötet med informanterna under intervjuerna.

Därtill valde jag först att fördjupa mig i forskningsämnet genom att komplettera denna studie med hjälp av en kvantitativ metod, nämligen enkäter. Enkäterna riktade sig till studenter genom Malmö Universitet med frågor om vad de kände till om könsstympning, och vilka förslag de hade om hur man skulle kunna stoppa könsstympning på kvinnor. Emellertid kunde jag inte genomföra den kvantitativa metoden eftersom av 50 skickade enkäter kom endast 8 enkäter tillbaka, vilket var ett alltför stort bortfall för att den kvantitativa delen skulle bli meningsfull. En anledning till att jag endast fick 8 enkäter tillbaka kan vara att studiens forskningsämne, nämligen könsstympning, är känsloladdat och vissa respondenter möjligtvis väljer att inte besvara enkäten.

5.3 Urval och tillvägagångssätt

I min undersökning har jag valt att utgå från metoden strategiskt urval som Alvehus (2013 s.71) skriver om. Strategiskt urval handlar om att medvetet och målinriktat välja specifika källor av exempelvis individer eller grupper i sin uppsats för att uppnå en gedigen representation och sitt syfte på bästa möjliga sätt, samt stödja slutsatserna (Alvehus, 2013). Alvehus nämner olika begrepp relaterade till strategiskt urval som är av betydelse under min forskningsprocess, vilka användes i följande studie. De första koncepten som tas upp är "relevans" och "styrka". Det handlar om att välja källor som inte bara är relevanta, utan också starka i den meningen att de bevisar sin tillförlitlighet. Ett annat begrepp är mångfald som tillämpades för att fånga upp olika perspektiv och aspekter av ämnet. Begreppen "kritisk bedömning" och "strukturerat urval" användes. Kritiskt tänkande är av betydelse i uppsatsen för att undvika svaga exempel och föra fram informanternas berättelser. Med hjälp av struktur bygger man dock upp en uppsats som är noggrann och uppdelad i olika teman eller aspekter av ämnet för att underlätta för läsaren och skrivaren enligt Alvehus (2013).

Orsaken till att just dessa kvinnor har valts har sin grund i att de blivit utsatta för könsstympning innan de har anlänt till Sverige. Jag valde att intervjua just dessa kvinnor för att kunna förhålla mig till studiens syfte, och frågeställningar. Båda kvinnorna har sina egen berättelse men de delar samma smärta och livshinder som de fått till följd av ingreppet. Min studie baseras på två olika förberedelsearbeten. Det första är att orientera mig om ämnet via tidigare forskningar som jag tycker var relevanta till studiens syfte. Det andra är mina intervjupersoner som jag dominerande lägger fokus på och som också har varit svåra att nå, på grund av att det är ett känsligt ämne och många inte ville delta. Intervjuerna genomfördes med hänsyn till anonymisering, etik och sekretess enligt intervjupersonernas önskemål. De valde att benämnas med ett annat namn än deras ursprungliga i studien. Dessutom kontaktades de först via mina personliga kontakter för att fråga dem om de ville delta i min undersökning och efter samtycket satte arbetet igång.

5.4 Bearbetning och datainsamling

Till min studie valde jag att göra intervjuer med hjälp av semistrukturerade frågor. Detta gjordes i syfte att informanterna fritt skulle kunna formulera sig. Jag delade upp mina intervjufrågor i olika teman med ändamål att underlätta för både mig och mina informanter i mötet med varandra. En annan orsak till det är för att undvika att inleda med laddade frågor först som kan göra mina informanter otrygga. Intervju frågornas utformning baseras på att omfatta olika aspekter av ämnet. Trots att varje fråga är värdefull, inkluderade jag inte alla frågor eftersom jag prioriterade dem som bäst speglade de teman jag analyserar i min uppsats. En av de frågor jag valde bort var hur informanternas män ser på det informanterna gått igenom. Här var svaren väldigt kortfattade och tillförde inte något till min diskussion.

5.5 Validitet och Reliabilitet

Jesper Andreasson och Thomas Johansson beskriver betydelsen validitet och reliabilitet i kurslitteraturen *Vetenskapsteori* (2020). Reliabilitet är frågan om hur det empiriska materialet har samlats in, medan validitet fokuserar på hur man mäter det man verkligen vill veta (Johansson, m fl. 2020., s. 30). För att säkerställa att min studie är reproducerbar har jag valt att använda kvalitativa metoder. Jag började med att intervjua mina informanter för att få en djupare förståelse av ämnet, därtill vara mån om att täcka in mina frågor i förhållande till vad jag vill veta. För att säkerställa hög validitet inom undersökningen, har jag försökt få svar på vad jag frågar efter, och därmed mäta vad jag efterfrågar. Med reliabilitet i min studie har jag tagit flera åtgärder, detta genom att använda kvalitativa metoder i form av ”intervjuer” för att säkerställa att jag får pålitliga och konsistenta svar från mina informanter. Jag har tagit hänsyn till att följa en tydlig och strukturerad intervjumall för att se till att jag ställer samma frågor till mina informanter och att jag inte påverkar deras svar. Dessutom har jag spelat in och transkriberat intervjuerna noggrant för att undvika förlust av information eller tolkningsfel. Med hjälp av vetenskaplig och teoretisk litteratur kommer jag att kunna säkerställa att jag bygger mina slutsatser och resultat på tillförlitliga och väletablerade källor. Därtill genom att använda strukturera och genomtänkt metodik, samt ett tydligt forskningsmönster ökar jag reliabiliteten genom att skapa en reproducerbar studie. Det betyder att andra forskare/studenterna kan följa min metodik och upprepa studien för att få liknande resultat. Med detta strävar jag efter att säkerställa både validitet och reliabilitet i min forskning.

5.6 Etiska överväganden

Jag har tagit hänsyn till etiska överväganden där jag exempelvis anonymiserade mina informanter som har blivit utsatta för könsstypning, genom att använda fingerade namn som mina informanter har utformat själva. Informanterna har även godkänt att spela in sina röster i förväg, och är även informerade om att de sparas i min privata telefon enbart för studiens ändamål, och därmed kommer att raderas vid studiens slut.

I en bedrivande undersökning där deltagarna önskar vara anonyma är det viktigt att beakta de fyra forskningsetiska kraven. Dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Ejlertsson Göran (2019) beskriver dessa krav i sin bok *Enkäten i praktiken: en handbok i enkätmetodik* (2019), och betonar att forskningsetik inte bara gäller för kvantitativ forskning utan den kvalitativa forskningen också (Ejlertsson, 2019, s. 34).

Informationskravet innebär att deltagarna ska ta del av viktig information om undersökningen som exempelvis dess syfte, samt att deltagandet är frivilligt (ibid., s. 36). I min kvalitativa studie informerades denna information muntligt i början av intervjun och spelades även in. Samtyckeskravet innebär att deltagarna själva har rätt att bestämma över sin medverkan och ge sitt samtycke, men vid fall då deltagarna är under 15 år gamla måste ett samtycke förmedlas av deras vårdnadshavare (ibid.). I min studie var båda informanterna över 15 år. Konfidentialitetskravet innebär att deltagarnas identitet inte får röjas eller avslöjas för personer utanför studien, och att deras personuppgifter hanteras på ett säkert sätt (ibid.). Transkriptionerna förvarades på en privat dator och inspelningarna på en privat telefon som endast jag har tillgång till och innan något sparades fick jag samtycke för det från mina informanter. Slutligen innebär nyttjandekravet att det insamlade materialet endast får användas för forskningsändamål, vilket även deltagarna bör vara medvetna om (ibid.). I min studie informerades deltagarna om att materialet skulle användas enbart för forskningsändamål. Genom att följa dessa forskningsetiska krav, inklusive informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet, säkerställer man att deltagarnas anonymitet och integritet skyddas i studien. Det är viktigt att betona att jag som forskare har ansvar för att respektera och efterleva dessa krav för att upprätthålla en etisk forskningspraxis.

6. Informantbakgrund

I följande del kommer det att presenteras kort information om intervjupersonerna och redogöras för en sammanfattning av likheter och skillnader utifrån mina informanternas upplevelser.

6.1 Kort presentation om informanterna

Lajla, vars riktiga namn är annorlunda, är en 26-årig kvinna som har bott i Sverige sedan hon var i förskoleåldern. Hon är nu bosatt i en storstad, är gift och är mamma till två barn. Hon har en bakgrund inom vård och omsorg, ett område där hon för närvarande är yrkesverksam.

Fatima, som är 35 år gammal och heter egentligen något annat, har nu spenderat de senaste sju åren i Sverige och är stolt mamma till tre döttrar. Med en gedigen utbildning som dietist har hon ägnat sig åt att främja hälsa och välbefinnande genom att arbeta med kost-och hälsofrågor. Hennes engagemang har hittat sin plats i en betydande stad, där hon aktivt deltar i att främja medvetenheten om sund livsstil.

6.2 Kort presentation av likheter och skillnader mellan mina informanternas upplevelse

Ingreppets dag

Både Fatima och Lajla var inte medvetna om ingreppet och när det skulle äga rum. Det enda de fick veta var att de skulle åka till en plats. Båda informanterna skildrar platsen som ett mörkt konstigt ställe där andra kvinnor höll fast deras kroppar för att hindra dem att röra på sig under ingreppet, samt att det skedde utan bedövning. Den enda skillnaden mellan deras upplevelse av denna dag är att Fatima har blivit könsstympad när hon var 11 år medan Lajla var 4 år

gammal och att i Lajlas fall var det hennes mormor som valde att könsstympa henne medan i Fatimas fall var det hennes mamma och mormor.

Hälsa och sexualitet

Mina informanter mådde dåligt under och efter ingreppet, samt tills idag. Båda beskriver hur ont det gjorde när de fick sin mens första gången och att det är så fortfarande. De beskriver även att de får ökad smärta under förlossning och samlag med sina män. Under samlag når de inte den njutning som de vill utan snarare upplever smärtan hela samlags tiden. Det enda som upplevs är känslorna och sexuell upphetsning från hjärtat, enligt Lajla.

Upplevelser hos vården

Vården är en viktig aspekt i individens liv eftersom det är en plats du vänder dig till för att söka hjälp. Mina informanter förklarar i det läget att de har upplevt sig utpekade på grund av hur deras könsorgan ser ut. Till skillnad från Fatima, har Lajla haft två olika negativa upplevelser hos vården. Det ena är att hon blev tillsagd att hon inte får könsstympa sin dotter här i Sverige och det andra är en nedvärderande blick från vården och ett uttalande om att "vi kan rätta till det". Medan i Fatimas fall har hon inte upplevt särskilt mycket utan snarare vill hon att vården ökar sin kunskap och bemötande av kvinnlig könsstympning.

Uppfattningar bakom könsstympning

När det kommer till könsstympning, är det viktigt att förstå att det finns olika uppfattningar och motiv bakom denna praxis. I fallet med Lajla och Fatima, framkom det två olika anledningar till varför de genomgick könsstympning. För Lajla handlade det främst om tradition och sociala normer som har överförts från generation till generation inom hennes samhälle. Det har blivit en osynlig norm där könsstympning anses vara en del av kulturen och identiteten (Nationellt centrum för kvinnofrid 2011). För henne var det något som förväntades av henne och något som hon inte ifrågasatte. Å andra sidan, förklarade Fatima att könsstympning för henne och många andra kvinnor i hennes samhälle, var en symbol för värdighet och ära. Det var något som ansågs vara viktigt för att upprätthålla familjens och samhällets anseende. För henne var det en tradition som gav henne en känsla av tillhörighet och stolthet. Det är viktigt att notera att dessa olika motiv och perspektiv inte representerar hela bilden eller åsikterna hos alla människor inom dessa samhällen. Det finns en bred variation av

åsikter och upplevelser när det gäller könsstypning. Sammanfattningsvis, delar både Lajla och Fatima liknande erfarenheter av smärta och negativa konsekvenser på deras hälsa och sexualitet på grund av könsstypning. Det är viktigt att fortsätta diskutera och uppmärksamma dessa frågor för att arbeta mot att skydda kvinnors rättigheter och välbefinnande.

7. Resultat & Analys

I följande avsnitt kommer jag att presentera min analys av resultaten och koppla dem med det material jag tidigare presenterat. Jag har delat upp analysen i tre teman för att underlätta för läsaren att förstå mina slutsatser och besvara uppsatsens syfte och frågeställningar. Jag använder begreppen 'tribala stigma' och 'back stage/front stage' från Goffmans teorier, samt begreppen 'makt' och 'heder' för att förstå dynamiken kring könsstypning. Genom att applicera dessa begrepp i analysen kan vi belysa de sociala och kulturella dimensionerna som påverkar kvinnlig könsstypning.

7.1 Könsstypning och samhället

Genom att integrera intervjumaterialet med befintlig forskning och relevanta rapporter har analysen förankrats i en solid vetenskaplig kontext som lyfter fram angående kvinnlig könsstypning och dess debatter som framförts i det svenska samhället. Immigration gör att människor tar med sig sina uppfattningar och värderingar till det land de emigrerar till.

Eftersom Sverige är ett demokratiskt land som tar hänsyn till barns rättigheter och jämställdhet, har man tagit frågan om könsstypning på stort allvar (UNICEF, 2023). Detta har skett genom olika forsknings debatter som har genomförts om könsstypning enligt NCK (2011).

I intervjun berättar Fatima om hur hon tvingades fly från sitt hemland till Sverige för att skydda sina döttrar från att bli könsstypade av sitt samhälle.

Jag skulle aldrig döda mina döttrar som jag har blivit dödad. [med en lugn ton fortsatte Fatima] de ska få leva bra och hälsosamt detta är ju min anledning till att jag kom till Sverige. Det känns svårt att återberätta men jag vill blir hörd via dig [djupt andetag] OH [ett leende men ett ledset

ansikte]. *Jag fick inte veta något innan... min mamma tog mig till ett ställe där andra kvinnor fanns och plötsligt var mina kusiner och släkt där också. [Fatima blev tyst och tog djup andetag]. Alla höll i mig och en äldre kvinna började ta av mig kläderna, jag skrek av smärtan och var jätterädd men ingen brydde sig om mig (Fatima).*

I Fatimas utsaga kan det utläsas att om en viss familj inte praktiserar könsstympling kan de utsättas för stigmatisering av samhället. Goffman (2011) beskriver hur en viss grupp kan stigmatisera andra grupper från samma samhälle om de bryter mot normer och traditioner som samhället har levt med länge. Detta kan också kopplas till den tribala stigma som Goffman (2011) beskriver. I detta ser vi sambandet med att Fatima valde att flytta till ett annat land för att undvika att hennes döttrar skulle utsättas för könsstympling och för att undvika att hon och hennes barn skulle stigmatiseras tribalt. Fatima blev könsstympad vid 11-årsåldern, vilket gör att hon minns hela upplevelsen och detta är en anledning att hon bestämde sig för att inte utsätta sina döttrar för samma händelse.

Debatten om könsstymplingen enligt Socialstyrelsen (2022) är en tyst fråga. Kvinnlig könsstympling anses ofta som en "tyst fråga" eftersom det är ett svårt och känsligt ämne att ta upp. Många samhällen som praktiserar kvinnlig könsstympling ser det som en viktig tradition och en del av deras kultur, vilket gör det svårt att ifrågasätta eller förändra. Det gjorde att NCK (2011) rapporten har fokuserat på att sprida kunskap om praktiken av könsstympling och dess konsekvenser på offren, vilket instämmer med Djurberg m.fl. (2020), FGMC (2014). Båda mina intervjupersoner har påpekat hur viktigt det är att kunna hitta rätt hjälp i det samhälle man lever i. Goffman är en sociolog som tittade på hur människor beter sig i sociala situationer och kommit med teorin, backstage och frontstage som kan kopplas samman till mina informanters utsagor. Goffman (1959/2020) menar att människor använder sociala roller och identiteter för att navigera i samhället. Goffman (1959/2020) motiverar att frontstage är den del av livet där människor agerar inför en publik. Fatima säger att hon vill göra sin röst hörd genom följande intervju och detta kan tolkas som att hon befinner sig i backstage-positionen och vill att hennes röst ska gå via mig och lyftas upp till omvärlden. Backstage betyder att det är den del av livet där människor agerar utanför publikens synfält (Goffman, 1959/2020).

Det känns svårt att återberätta men jag vill bli hörd via dig (Fatima)

Min mormor trodde ju att detta är ju bra för mig [...] Asså okunskap, traditioner och utbildning att de vet inte vad de gör (Lajla)”

Med hjälp av både NCK rapporten som syftar på att teckna en bild av praktikens uttryck och förekomst av könsstympning kan samhället uppnå bästa möjliga bemötande till offren i det svenska samhället enligt NCK (2011).

7.2 Könsstympning och orsak till att den finns än idag

Enligt FGMC (2014) rapport så existerar handlingen av könsstympning än idag och det kan bero på diverse anledningar. En stor faktor som går att utesluta från könsstympningen är att det inte grundar sig i religionen. Det har under studiens gång varken funnits en stark källa på det, eller tydligt bevis utifrån informanternas svar på att det grundar sig i religiösa aspekter. En av anledningarna är framförallt att könsstympningen utförs på unga flickor för att göra dem redo för äktenskap. Dessutom genomförs ingreppet för att de ska bevara sin oskuld och förbli “rena” genom könsstympning, för att kunna behålla familjens heder enligt Socialstyrelsen (2023 samt FGMC (2014). Några av dessa uppfattningar kan kopplas till svaren som dykt upp av intervjupersoner. Ett sådant exempel lyfts fram när Lajla förklarar att det var hennes mormor som hade utfört könsstympningen, eftersom hon trodde att detta skulle ha en positiv efterföljd. Därutöver nämner Laila, att från den kulturen hon kommer ifrån så har de mindre kunskap kring det och att ingreppet av flickor och kvinnor har allt mer blivit som en vana som har levt kvar från generation till generation. Medan hos Fatima är det samma uppfattningar än idag, vilket var anledningen till att hon inte genomförde ingreppet på hennes döttrar.

Tänker inte något illa om henne att min mormor gjorde det, det är att asså okunskap och tradition och utbildning att de vet inte vad de gör. (Lajla)

*Jag vet inte hur det startade exakt men samhället där jag både familj och alla tror att det var en värdighet för kvinnor och att bara könsstympade kvinnor var hedervärda hahaha. (Fatima skrattade lite och fortsatte)
Tyvärr än idag tror min familj och mitt samhälle samma sak. (Fatima).*

Fatimas och Lajlas utsagor genomsyras av en annan viktig aspekt som är maktstrukturer. Båda informanterna efterfrågades inte om de skulle vilja genomgå könsstympning. Enligt NCK (2011, s 52) kan det finnas olika maktstrukturer inom en familj som kan påverka om kvinnlig omskärelse praktiseras. Det är viktigt att behandla detta som en individuell fråga och att kvinnor kan ha mer makt och inflytande i en familj än män när det gäller att besluta om kvinnlig omskärelse. Hos Lajla praktiseras kvinnlig könsstympning för att kvinnan ska vara ren och att de gör det utan någon lämplig orsak. Enligt Fatima däremot gör de det för att bevara heder och att flickan inte ska begå sexuella handlingar precis som rapporten FGMC (2014) också lyfter upp. Börjesson m.fl. (2017) beskriver att makt utövas av individer beroende på vilken status de har. Förr var kvinnlig könsstympning en praxis som har varit isolerad inom en specifik grupp. Gradvis ökade frekvensen av könsstympningen och blev mer utbredd på grund av normer och rädsla för stigmatisering. Med detta blir nästa steg att socialt tryck och kulturell integration praktiseras på individen och då blir individen tvungen att följa det för att undvika stigma. Efter dessa steg kan kvinnlig könsstympning nu vara en normaliserad praxis, precis som våld mot kvinnor. Detta ger oss en koppling till varför kvinnorna utövar könsstympning på offren. Det kan kopplas till vad Lajla berättade om, att i hennes samhälle har detta funnits länge och att det har genomförts från generation till generation och blivit som en norm. Dessutom ser vi också en koppling till mina intervjupersoners svar när det gäller makt kontroll och heder. Både Lajla och Fatima har blivit tvingade till att könsstympas av sina egna familjemedlemmar. Sambandet mellan Lajla och Fatima är i det fallet att båda har utsatts för ingreppet av kvinnor. Eftersom heder är kopplat till makt så beskriver Börjesson m.fl. (2017) att hederskulturer används som ett verktyg för att utöva makt över flickor och kvinnor. Detta instämmer också med Nationellt centrum mot hedersrelaterade våld och förtryck (2023) förklaring om att hederskulturer används för att begränsa individens beteende och val.

I denna situation som dessa kvinnor har upplevt ser vi hur makt kontrollen utövas även av kvinnor. Därtill berättar Lajla och Fatima hur makt kontrollen har utövats på dem vid tidig ålder, redan när deras familj fick bestämma att de skulle bli könsstympade.

Jag fick inte veta något innan...(Fatima)

Nej jag visste asså ingenting nej asså jag såg mina syskon när de hade gått genom det men man för inte veta det egentligen med tanken med att man blir rädd. [...] jag blev väckt klockan 5 på morgonen. (Lajla).

Makt kan utövas av olika personer och inte bara av män. Dessutom kan det vara en av familjemedlemmarna enligt Börjesson med flera (2017).

7.3 Könstymning och livskvalité

I detta avsnitt lyfts det fram och analyseras vilka konsekvenser informanterna har fått av ingreppet.

Enligt NCK (2011) riskerar idag många flickor att bli könstympade och att de som har blivit det har fått psykologiska och fysiska ohälsa av ingreppet. Detta överensstämmer med Lajlas och Fatimas berättelser om deras smärtor som de har upplevt sedan första dagen i ingreppet och tills nu. Lajla berättar under intervjun att hon har fått en kraftig smärta när hon hade fått menstruationen första gången, vilket också instämmer med Fatimas svar. Därtill beskriver de hur ont det gjorde när de skulle ha samlag för första gången och att varje gång de har samlag med sina partner gör det lika ont.

*Eftersom han vet hur det känns för mig när vi exempelvis har mmm samlag.
(Fatima)*

*[...]samlag är ju eeee aaa asså inga asså det gör väldigt ont under samlag
eee asså det finns ingenting inga känslor eller eller inga känslor på plats
eee ja asså det har ju påverkat mig väldigt mycket. så man njöt ju inte
egentligen asså eeee. (Lajla)*

Det stämmer in med undersökningen som följande rapporter Djurberg m.fl. (2020), FGMC (2014), NCK (2011) har kommit fram till, nämligen att könstymningen av kvinnor har gett de både kortsiktiga och långsiktiga hälsoproblem. Exempel på det som de nämner är under förlossningen, samlag, menstruation, urinvägsinfektion som tidigare nämnt i bakgrundsdel. En annan likhet mellan mina intervjupersoner är att båda har upplevt samma smärta utan bedövning vilket har skadat deras psykologiska hälsa. I samband med detta förklarar de att de är emot att korrigera utseendet av deras könsorgan, som de blev erbjuds i Sverige. Enligt mina informanter Lajla och Fatima är ingreppet en traumatisk händelse som de inte vill återuppleva igen.

Men asså aaa jag blev väckt klockan 5 på morgonen och de så asså vi skulle resa iväg sen vi duschade och tog på oss rena kläder och allt och så fick vi gå in i eget rum det var inte bara jag det var inte bara jag det var jag och mina kusiner (med osäker röst) sen tog de ut oss en och en så att vi inte såg varandra men man kunde ju höra hur de skriker och så ja jag tänkte inte på det jag kunde inte koppla ihop det aaa (djup andetag) mmm.
(Lajla)

Alla håll i mig och en äldre kvinna började ta av mig kläderna, jag skrek av smärtan och var jätterädd men ingen brydde sig om mig. [...] De tog tag i mig och begränsade min rörelse, sedan skar en kvinna av den delen av min kropp. (Fatima)

Med det som Lajla och Fatima säger i ovannämnda citatet är också en beskrivning av deras känslor och erfarenheter av ingreppet. Lajla blev väckt tidigt på morgonen och blev lurad om att de skulle åka iväg och sedan fick hon möta en grupp kvinnor som fick henne att sitta i ett rum. Där fick hon höra alla skrik från de andra flickorna vilket skapade rädsla hos henne. Medan i Fatimas fall hade hennes mamma och mormor tagit henne till ett ställe där hon blev tvingad till att ta av sig kläderna i samband med att de också höll fast henne. Både Lajla och Fatima beskriver det som hemska upplevelser. Dessutom ligger en stor vikt hos vården eftersom båda mina intervjupersoner har upplevt ett sämre bemötande när de var hos gynekologen första gången. I Lajlas fall blev hon tillsagd att hon inte får könsstympa sin flicka här i Sverige om hon får en dotter i framtiden. Därtill frågade vården om hon ville ändra det, men Lajla tackade nej eftersom hon inte ville genomgå samma upplevelse igen. Till den frågan lägger Fatima till att vården i Sverige behöver förbättras när det gäller frågan om könsstymning.

Inom vården är det väldigt lite intresse känner jag. Om det inte finns komplikationer av omskärelse som infektioner så finns inte riktigt hjälp tyvärr. Men här i Sverige är det lite bättre men det behövs mer. (Fatima)

aaaa jag har faktiskt blivit tillfrågad innan innan när jag var ung jag tror jag var 18 då aaa om jag ville rätta till det men aaaa eller eee öppna lite eee asså jag tackade nej faktiskt eee för jag vill inte åter leva allt jag har

gått igenom ooo det har ju läkt nu o jag har ju alltid varit så ooo jag vill inte börja från början NEEJ [...] (Ett annat besök hos gynekolog) aaa asså där märkte jag att de regerade asså aaa de trodde jag att jag gjorde det frivillig och så aa att du för inte göra det här när du för en flick här men jag så jag skulle aldrig göra det här och det är ingenting som jag har valt att göra aaa det blir ju direkt att de aaa att de tänker det där e deras kultur och hon vet vad hon gjorde liksom, de har ju inte kolla. (Lajla)

Lajla berättar att det finns stor okunskap samt förutfattade meningar vilket påverkar hennes livskvalité än idag när det gäller könsstympning och varför den görs. Detta kan förklaras med att personalen inte har tillräckligt med kunskap om att flickor och kvinnor blir tvingade till det enligt mina informanternas svar. Lajla uttryckte att personalens frågor lutade sig mer åt att hon valde att bli könsstympad själv.

8. Resultat och slutsatser

I detta avsnitt kommer resultaten kopplas till med de valda teoretiska perspektiven. Dessutom kommer tidigare forskning att lyftas fram för att stödja mina slutsatser. Jag kommer här också besvara mina frågeställningar på ett samlat sätt eftersom de delvis går in i varandra och dessutom visa hur jag uppnått syftet med uppsatsen. Till följd av det har jag valt att dela upp avsnittet i diverse teman.

Slutsats för könsstympning och samhälle

Baserat på den forskning och de rapporter som använts i uppsatsen dras slutsatsen att kvinnlig könsstympning är en viktig fråga i det svenska samhället se (NCK 2011, Socialstyrelsen 2022, Djurberg m.fl. 2020, FGMC 2014 samt Johndotters resultat i sin artikel (2022)). Sverige har vidtagit åtgärder för att bekämpa och förbjuda denna praxis genom att införa lagstiftning. Enligt mina informanter räcker dock inte enbart lagstiftningen i sig utan de anser att fler åtgärder behöver vidtas eller expandera. Det är något som Johndotter (2022) och NCK (2011) också instämmer med. Immigration har bidragit till att denna fråga har tagits på större allvar i Sverige, eftersom människor har tendensen till att ta med sig sina kulturella normer och värderingar till samhället man emigrerar till.

Enligt både mina informanternas berättelser och hur sociologen Goffman beskriver begreppet stigmatisering, så kan man dra en tydlig slutsats att det är en stor faktor som kan påverka diverse familjers beslut gällande huruvida de ska praktisera könsstympning. Kopplingen kan motiveras av att familjer måste följa den etablerade traditionen, annars utesluts de. Stigmatiseringen kan även kopplas till Goffmans begrepp angående tribal stigma, och hur grupper kan stigmatisera andra grupperingar inom samhället. Fatima åkte till Sverige för att skydda sina döttrar från både könsstympning och för att undvika att själv råka ut för att bli stigmatiserade.

Kvinnlig könsstympning betraktas ofta som en ”tyst fråga”, eftersom den är svår och känslig att ta upp enligt Socialstyrelsen (2022). Anledningen till att det kallas för ”tysta frågan” är för att det är en praxis som vissa samhällen ser som en viktig tradition och en del av deras kultur. Det gör den kvinnliga könsstympningen utmanande att ifrågasätta eller förändra (Ibid). Forskning och kunskapsspridning är viktiga aspekter enligt NCK (2011), vilket har spelat en viktig roll i att belysa praktiken och dess konsekvenser för de utsatta. Vidare kan slutsatsen dras att maktstrukturer har visat sig vara betydelsefulla när det gäller beslutet att praktisera könsstympning med koppling till mina informanternas berättelser, men även Johndotter (2022), NCK (2011), Socialstyrelsen (2022), Djurberg m.fl. (2020) och FGMC (2014). Dessutom visar resultaten på hur makt kan utövas av olika personer och kan vara kopplad till status och kontroll inom familjen. Därav är makt och heder förknippade med varandra. Hederskulturer använder könsstympning av kvinnor som verktyg för att utöva makt och kontroll över flickor och kvinnor enligt informanternas berättelser, vilket också Socialstyrelsen (2022) och NCK (2011) instämmer med.

Slutsats för könsstympning och orsak till att det finns än idag

Min studie lyfta fram att slutsatsen består av flera orsaker till varför kvinnlig könsstympning fortfarande praktiseras i dagens läge. Religion verkar inte vara en avgörande faktor, eftersom ingen specifik religion har kunnat kopplas till denna praxis. Däremot har det framkommit att könsstympning kan motiveras av andra olika skäl. En av de främsta anledningarna som har identifierats är att könsstympning används som en förberedelse inför äktenskapet. Det kan vara kopplat till uppfattningen att könsstympade kvinnor anses vara renare och mer dygdiga enligt

UNICEF (2023). Fatima, en av informanterna i studien, instämmer med den punkten och att det kan tydligt kopplas till bevarandet av familjens heder och skuld.

Det har också visats i studien att maktstrukturer spelar en viktig roll i beslutet att genomföra könsstympning. Diverse maktstrukturer inom en familj kan påverka huruvida praxisen bör praktiseras. Dessutom kan en slutsats dras gällande att kvinnor också kan ha makt och inflytande i beslutet om könsstympning. I både Lajla och Fatimas berättelser kan vi se att de blev tvingade att genomgå könsstympning av sina kvinnliga familjemedlemmar. Detta visar på hur makt och kontroll kan utövas även av kvinnor. En slutsats av det avsnittet är att makt kan utövas av olika personer inom familjen, inte bara av män. Det kan vara en familjemedlem oavsett kön, som utövar makt och kontroll över beslutet att genomföra könsstympning.

Slutsats för könsstympning och livskvalité

Det är uppenbart att könsstympning har en betydande negativ inverkan på offrens livskvalitet både psykologiskt och fysiskt. Informanterna har beskrivit om de smärtor de upplevt i samband med samlag, förlossning och menstruation, vilka har haft långtgående konsekvenser för deras övergripande hälsa och skapat en negativ kroppsupplevelse.

Båda intervjupersonerna har genomgått könsstympning utan bedövning, vilket har försämrat deras psykologiska hälsa ytterligare. De har uttryckt en stark motvilja mot att förändra utseendet på sina könsorgan och att återuppleva smärta och traumat de utsattes för vid det första ingreppet. Dessutom avslöjas en djup koppling mellan könsstympning och upplevelsen av rädsla, förnedring och övergrepp. Lajla och Fatima delar traumatiska minnen för ingreppet, där de tvingades klä av sig och höra skriken från de andra flickorna.

Vården har också en stor roll när det gäller frågan om könsstympning och livskvalitet. Laila och Fatima har uttryckt missnöje med den vård de har erhållit och hur de har blivit behandlade.

Sammanfattning av ovanstående slutsatser

Alla teman har en koppling till varandra, där varje tema bygger på det andra, av den anledningen att man som läsare ska få en klarare bild av situationen gällande könsstympling. Kvinnlig könsstympling är en form av maktmissbruk som används för att kontrollera kvinnor och begränsa deras beteende och val. Det är också en fråga som är starkt förknippad med heder, eftersom många samhällen ser det som en viktig tradition för att bevara familjens heder och skydda flickornas renhet. Detta kan leda till att kvinnor som inte könsstympas blir stigmatiserade och uteslutna från samhället. Genom att klippa bort delar av kvinnans könsorgan skapas direkt en smärta som begränsar kvinnors sexuella liv som NCK (2011) samt Socialstyrelsen (2022) och de andra ovan använda källor i tidigare forskningsdelen stämmer in i. Vissa samhällen ser det som något positivt för att flickor och kvinnor inte ska orsaka stigma för familjen och bevara deras heder. Att välja bort att inte könsstympla sina flickor, kan leda till familjen utesluts från sitt samhälle och de stigmatiseras genom exempelvis att flickorna/kvinnor inte får gifta sig med andra från samma samhälle. Detta kan vara en anledning till att bevara och praktisera ingreppet än idag.

En annan utgångspunkt för detta är bristen på kunskap och att många kvinnor väljer att vara i backstage positionen som Goffman nämnde. Intervjupersoner har tillsagt att både utbildning och kunskap genom det området är viktigt och att lagen som Sverige har räcker inte för att motverka kvinnlig könsstympling.

Makt kan ses som ett uttryck av kontroll och dominans över kvinnor och flickors kroppar i kvinnlig könsstympling. Dessutom visar informanternas berättelser att det är vanligt att praxisen utförs av äldre kvinnor i gemenskapen ofta som en social norm och som ett sätt att upprätthålla traditionella könsroller och hierarkier. Genom att praktisera könsstympling kan maktstrukturer och patriarkala normer förstärkas, där kvinnor och flickor underkastas och begränsas av dessa normer. Vi hittar också i samband med det Fatima berättelse om att heder också har en annan viktig aspekt som kan vara kopplad till kvinnlig könsstympling. Detta för att vissa kulturer betraktar könsstympling som en tradition och ett sätt att bevara familjens eller samhällets heder. Dessutom kan jag dra en slutsats till dessa kulturella uppfattningar och informanternas berättelser om uppfattningen att en icke-stympad kvinna, kan inte kontrollera sin sexualitet, och att könsstympling är ett sätt att kontrollera och reglera kvinnors sexualitet för att skydda familjens och samhällets anseende.

Sammanfattningsvis kan kvinnlig könsstympning ses som en praxis som involverar maktrelationer där äldre kvinnor utför ingreppet för att kontrollera och dominera unga flickors kroppar. Ytterligare är det också en praxis som kan vara kopplad till upprätthållandet av familjens eller samhällets heder genom att styra kvinnors sexualitet. Det är viktigt att analysera och förstå dessa aspekter när man diskuterar och bekämpar kvinnlig könsstympning för att utöka kunskapen mer till dem som bidrar till bekämpningen och till de utsatta kulturgrupperna.

I sammanhanget av kvinnlig könsstympning kan man se de drabbade individernas berättelser och erfarenheter som "back stage" där de kan vara mer autentiska och uttrycka sina känslor och lidanden utanför publikens synfält. Dessa berättelser utgör en motbild till den "front stage" som präglas av traditionella normer och förväntningar inom de samhällen där könsstympningen praktiseras. Genom att lyfta fram deras röster och berättelser från "back stage" och synliggöra de konsekvenser som kvinnlig könsstympning medför kan man utmana och ifrågasätta den stigma och de sociala normer som omger praxisen. Det kan också bidra till att belysa behovet av att förändra samhällets attityder och öka medvetenheten om problematiken kring kvinnlig könsstympning. Således kan man koppla Goffmans begrepp "front stage" och "back stage" till stigmatiseringen av kvinnlig könsstympning genom att belysa hur de drabbades berättelser och upplevelser utgör det autentiska och osynliga bakom scenen, som behöver lyftas fram för att förändra samhällets attityder och minska stigma mot dessa individer.

Behov av åtgärder

Denna del av arbetet presenterar resultaten av denna undersökning av hur kvinnlig könsstympning kan bekämpas. Med utgångspunkt i en mångfacetterad strategi som tar hänsyn till både de juridiska och sociala aspekterna av problemet, undersöker denna del av arbetet viktiga steg som kan vidtas för att förhindra kvinnlig könsstympning.

En effektiv strategi inkluderar utbildning, medvetenhet och utveckling av samhällsprogram som syftar till att förbättra kvinnors hälsa och välbefinnande. Genom att öka kunskapen och medvetenheten om de fysiska, psykiska och sociala konsekvenserna av kvinnlig könsstympning och att främja jämställdhet och mänskliga rättigheter. En central åtgärd för att uppnå detta är att integrera ämnet i skolundervisningen, hålla informationskampanjer, och utbilda hälso- och socialarbetare, samt religiösa och kulturella ledare. Detta för att sprida

kunskap och förändra attityder. Mina informanter påpekade under intervjuerna, att det är viktigt att öka kunskapen om kvinnlig könsstympning för att skydda kvinnors rättigheter och välbefinnande. Ett viktigt steg i att förhindra kvinnlig könsstympning är att införa tydliga och effektiva lagar som förbjuder praxisen. Det är också viktigt att se till att dessa lagar efterlevs, säger Fatima under intervjun. Förutom att införa internationella lagstiftningar är det också viktigt att skapa trygga och skyddande miljöer för personer som har utsatts för kvinnlig könsstympning. Det är inte alla som kan migrera till ett annat land som Fatima gjorde för att skydda hennes döttrar. För att uppnå detta ska det erbjudas medicinsk och psykologisk vård, juridiskt stöd, skyddade boenden och sociala stödprogram för könsstympning av kvinnor. Dessa insatser kan hjälpa offren att återhämta sig och förhindra att fler kvinnor utsätts för denna praxis. Dessutom är det också viktigt att involvera och lyssna på offrens röster för att forma rätt stödinsatser. Detta kan uppnås genom att skapa forum för offren att dela sina erfarenheter och ge feedback på de stödinsatser som erbjuds. Genom att involvera offren kan vi också öka medvetenheten om kvinnlig könsstympning och dess konsekvenser, men för att nå den punkten behöver vi få ut de utsatta kvinnorna från back stage positionen och detta kan vi göra genom att exempelvis intervjua de anonymt precis som jag gjorde i min undersökning. Enligt Johndotter (2022) är ursprunget och spridningen av kvinnlig omskärelse fortfarande osäker på grund av bristen på definitiva historiska källor.

För att bekämpa kvinnlig könsstympning, och betona vikten av ett mångfacetterat tillvägagångssätt föreslås, baserat på forskning, rapporter och denna uppsats, utbildnings- och medvetandekampanjer för att öka förståelsen för de fysiska, psykologiska och sociala konsekvenserna av kvinnlig könsstympning. Det noteras i forskning och rapporter att tydlig och effektiv lagstiftning är väsentlig, Johndotter (2022), NCK (2011), Socialstyrelsen (2022), Djurberg m.fl. (2020) och FGMC (2014), men efterlevnaden är lika viktig. Att skapa säkra miljöer för dem som utsatts och ge medicinskt, psykologiskt och juridiskt stöd lyfts fram. Dessutom kan utsattas möjlighet att dela sina erfarenheter och perspektiv bidra till att öka medvetenheten och utmana praktiken. Samarbete mellan lokala samhällen, regeringar och internationella organisationer betonas som ett holistiskt tillvägagångssätt för att förebygga könsstympning och stödja utsatts.

Här följer fyra viktiga punkter som beskriver hur viktigt det är att agera, baserade på de källor jag använt i uppsatsen.

1. Fysisk hälsa: könsstympning kan leda till allvarliga fysiska konsekvenser såsom smärta, blödningar, infektioner, problem vid menstruation, problem vid urinering och komplikationer vid förlossning. Dessutom kan det leda till långsiktiga reproduktiva hälsoproblem.
2. Psykisk hälsa: kvinnor som utsätts för könsstympning löper risk för att uppleva trauma, depression, ångest. Detta på grund av den smärta och det övergrepp de har utsatts för.
3. Sexuell hälsa: Könsstympning kan orsaka smärta och svårigheter vid sexuell aktivitet. Vilket i sin tur kan leda till minskad sexuell njutning och libido.
4. Social och kulturella konsekvenser: Könsstympning kan leda till social stigmatisering och isolering. Det kan också förstärka ojämlikhet mellan könen och begränsa kvinnors möjligheter till utbildning, sysselsättning och deltagande i samhället.

Slutligen är det viktigt att erkänna att kvinnlig könsstympning är en komplex fråga som kräver en helhetslösning. Detta innebär att vi behöver arbeta tillsammans på flera nivåer, från lokala samhällen till nationella regeringar och internationella organisationer, för att förhindra kvinnlig könsstympning och skydda de som har utsatts för det. Genom att arbeta tillsammans kan vi skapa tryggare och mer jämställda samhällen där kvinnor och flickor kan leva sina liv fritt från våld och diskriminering.

Svar på mina frågeställningar:

Under hela studie processen diskuterar jag flera aspekter relaterade till kvinnlig könsstympning (FGM), dess inverkan på kvinnors liv och strategier för att bekämpa detta. Den drar slutsatser utifrån insamlat material och informanternas perspektiv, samtidigt som resultaten kopplas till befintliga teoretiska ramverk och tidigare forskning. Texten är uppdelad i olika teman för att ge en tydlig struktur för läsarna.

Hur motiveras könsstympning för dem som har utsatts för ingreppet?

Texten undersöker motiven för kvinnlig könsstympning och hur det påverkar kvinnors liv och välbefinnande. Den understryker att kvinnlig könsstympning ofta motiveras av faktorer som kulturella normer, bevarande av familjens heder och kontroll av kvinnors sexualitet. Könsstympningen kan ge allvarliga fysiska och psykiska konsekvenser för kvinnor, vilket påverkar deras hälsa, upplevelser av smärta och psykiskt välbefinnande, detta enligt

Johandotter artikel. Diskussionen betonar också vikten av att förstå drabbade kvinnors autentiska upplevelser, som ofta är dolda för allmänhetens syn ("backstage" vs. "front stage" i Goffmans termer). Dessa erfarenheter kastar ljus över den verkliga effekten av kvinnlig könsstympning på kvinnors kroppar och sinnen, och utmanar samhälleliga normer och stigmatiseringar.

Vilken roll spelar familjens åsikter för genomförandet av ingreppet?

Texten undersöker vilken roll familjens åsikter och traditioner spelar för bevarandet av kvinnlig könsstympning. Den understryker att kvinnlig könsstympning kan vara djupt rotad i kulturella sedvänjor och uppfattas som nödvändiga för att upprätthålla familjens heder och sociala ställning. Familjedynamik och maktstrukturer spelar en avgörande roll i beslutsprocessen. Texten diskuterar också hur kvinnor inom samhället både kan vidmakthålla och motsätta sig denna praxis, vilket visar på komplexiteten i familjens inflytande på kvinnlig könsstympning.

Hur påverkar könsstympning kvinnors levnadsförhållanden och livskvalitet?

Resultaten av intervjuerna indikerar att könsstympning av kvinnor har en betydande inverkan på deras levnadsförhållanden och livskvalitet. Informanterna beskrev en känsla av avvikelse från andra kvinnor och bristande njutning under samlag, vilket associerades med smärta och obehag. Deras vittnesmål vittnar om en utbredd förekomst av fysiskt lidande, som sträcker sig från menstruationsbesvär till svårigheter vid graviditet och urinering. Trots dessa utmaningar beskrev informanterna en vilja att fortsätta leva. Deras berättelser belyser därmed det komplexa sambandet mellan könsstympning, smärta och individuell livskvalitet.

Intervjusvaren reflekterar en stark koppling mellan könsstympning och den omfattande stigmatiseringen som dessa kvinnor upplever. Genom att känna sig avvikande från andra kvinnor och begränsade i sin förmåga att uppleva njutning och intimitet, uppenbarar sig det sociala stigma kring deras könsorgan och sexuella funktion. Dessutom avslöjar deras berättelser en dold börda av skam och stigma som påverkar deras psykologiska välbefinnande och självkänsla. Trots att de möter fysisk smärta och begränsningar i sina liv, är det det sociala stigma som de upplever som en av de mest centrala utmaningarna i deras strävan efter ett meningsfullt liv.

*

Sammanfattningsvis presenterar min uppsats en omfattande diskussion om kvinnlig könsstympning, dess motiv, effekter och potentiella strategier för att bekämpa praxis. Uppsatsen belyser också behovet av ett samordnat tillvägagångssätt som involverar utbildning, lagstiftning, stöd till utsatta och andra åtgärder för att skapa ökad medvetenhet om drabbade kvinnors erfarenheter. Texten integrerar teoretiska perspektiv och tidigare forskning för att dra slutsatser som bidrar till en bredare förståelse av komplexiteten kring kvinnlig könsstympning.

9. Vidare forskning

Sammanfattningsvis visar uppsatsens slutsatser på komplexiteten kring frågan om kvinnlig könsstympning. Det krävs ett holistiskt tillvägagångssätt som tar hänsyn till kulturella, sociala och individuella faktorer för att adressera och bekämpa denna skadliga praxis.

Det som jag saknade under mina studier, och min inläsning på området av olika studier som pratar om könsstympningen, är att ingen av dem har tagit upp frågan om hur vi kan göra så att fler afrikanska länder stiftar lagar som förbjuder könsstympningen. Detta eftersom jag personligen anser att det kan vara ett bra sätt att bekämpa kvinnlig könsstympning.

10. Referenslista

Litteratur:

Alvehus, Johan. (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: en handbok*. 1. uppl. Stockholm: Liber.

Andreasson, Jesper & Johansson, Thomas. (2020). *Vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur.

Börjesson, Mats & Rehn, Alf. (2017). *Makt*. Stockholm. Liber

Ejlertsson, Göran (2019). *Enkäten i praktiken: en handbok i enkätmetodik* 4 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Goffman, Erving (2011). *Stigma. Den avvikandes roll och identitet*. 3 uppl. Stockholm Norstedt.

Goffman, Erving. (1959/2014). *Jaget och maskerna*. 5 uppl. Stockholm: Studentlitteratur

Johnsdotter, Sara (2022). "Female Genital Mutilation" (Publicerad 20221031 på <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/9781405165518.wbeosf031.pub2>) [Hämtad - 15-08-2023]

Patel, Runa & Davidson, Bo. (2003). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Anna Djurberg, Thérèse Kodjo (2020) *Kvinnlig könsstympning i Sverige ” En kvalitativ innehållsanlys utifrån ett myndighetsperspektiv och med ett beaktande av nyhetsrapportering i svensk dags och kvällspress 2008–2018”*, Kandidatuppsats från Jönköping Högskola. (Publicerad 2020 på <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1444361/FULLTEXT01.pdf> [Hämtad - april-5-2023]

Wigerfelt, Anders m.fl. (2010). *IMER möjligheter och gränser*. Malmö: Malmö Högskola.

Internetkällor:

Att förebygga könsstympning av flickor och kvinnor. Rapport från Jämställdhetsmyndigheten (Publicerad 20210708 på <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/inqnsyoe/att-forebygga-konsstympning-av-flickor-och-kvinnor.pdf>) [Hämtad - april - 4 -2023]

Female genital mutilation fact sheet. Artikel från World Health Organization (Publicerad 2023 på <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/female-genital-mutilation>) [Hämtad - april - 6 - 2023]

Halv miljon kvinnor utsatta för kvinnlig omskärelse inom EU. Artikel från Europaparlamentet (Publicerad 20180125 på <https://www.europarl.europa.eu/topics/sv/article/20180122STO92230/halv-miljon-kvinnor-utsatta-for-kvinnlig-omskarelse-inom-eu>) [Hämtad - april - 5 - 2023]

Implementation of the International and Regional Human Rights Framework for the Elimination of Female Genital Mutilation. Artikel från United Nations Population Fund. (Publicerad 201411 på <https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/FGMC-humanrights.pdf>) [Hämtad - april - 6 - 2023]

Kvinnlig omskärelse / könsstympling i Sverige - en kunskaps och forskningsöversikt. Rapport från Nationellt centrum för kvinnofrid (Publicerad 201101 på [file:///C:/Users/DELL/Downloads/nck-rapport-kvinnlig-omskarelse-konsstympling-i-sverige-2011-1%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/DELL/Downloads/nck-rapport-kvinnlig-omskarelse-konsstympling-i-sverige-2011-1%20(2).pdf)) [Hämtad - april - 20 - 2023]

Könsstympling av flickor och kvinnor (tidigare också kallat omskärelse). Rapport från Socialstyrelsen (Publicerad 20221128 på <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/vald-och-brott/konsstympling/>) [Hämtad - april - 5 - 2023]

Skydd från våld och exploatering: kvinnlig könsstympling. Artikel från UNICEF (Publicerad 20230328 på <https://unicef.se/skydd-fran-vald-och-exploatering/kvinnlig-konsstympling>) [Hämtad - april - 8 - 2023]

Vad är hedersrelaterat våld och förtryck? Hämtat från hemsidan för Nationell Centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (Publicering datum saknas på <https://www.hedersfortryck.se/hedersrelaterat-vald-och-fortryck/vad-ar-hedersrelaterat-vald-och-fortryck/>) [Hämtad - april - 5- 2023]

Vad är könsstympling? Artikel från Nationell Centrum. (Publicerad 20230816 på <https://www.hedersfortryck.se/konsstympling/vad-ar-konsstympling/>) [Hämtad- December-30-2023]

11. Bilaga

Intervjufrågor:

Vid vilken ålder gjordes ingreppet på dig?

Vem var bakom att genomföra könsstympning på dig?

Kan du berätta något om dina upplevelser runt ingreppet, fick du t ex veta något innan ingreppet skedde?

Vet du något om vem som tog initiativ till ingreppet, och dina föräldrars tankar runt kvinnlig omskärelse (då och nu)?

Hur ser din man på det du har gått genom? Hur reagerade din man över ditt ingrepp och fick vetskap?

Vilken är din egen inställning till kvinnlig omskärelse?

Hur är din uppfattning idag över detta?

Vilken inställning har du till att låta omskära dina döttrar?

Vilken inställning har du mött hos vården till kvinnlig omskärelse vidare, har du personlig erfarenhet av attityder till omskärelse hos vården, kan du berätta?

Hur skulle du beskriva dina känslor idag över det som har skett mot dig?

Om du är negativ till kvinnlig omskärelse, anser du att samhället kan göra något för att motverka denna praktik, och i så fall vad och hur?

Hur skulle du beskriva just nu dina känslor?